

– А чому, на вашу думку, на міжнародних переговорах стосовно Донбасу не порушується питання Криму?

– Це дивно. Адже ті самі Мінські домовленості, в яких немає ні слова про Крим, формувалися не лише у Мінську. Початок переговорного процесу – це зустріч у Женеві... і потім багато інших зустрічей, де українська дипломатія так і не порушила кримського питання.

– Українська дипломатія не змогла заявити чи, може, їй не радять цього робити?

– Вона має завдання, визначені Конституцією, законами України й волею українського народу. А хто і що їй радить у Європі, США чи Росії... Дипломати можуть це брати до уваги, але діяти мають відповідно до мандата, який дає український закон. А закон зобов'язує наших дипломатів захищати цілісність держави. Можливо, не знають, як це робити, як до цього підійти. Є багато причин...

– Свого часу ви прогнозували, що Росія зможе «вгамувати» частину непримирених кримських татар, для лояльних ство-

рить певні структури, представники яких на міжнародній арені казатимуть: «У нас все добре! Росія – це наша батьківщина!». Чи справджується ваш прогноз? Чи, врешті, кримські татари відіграють позитивну роль у процесі повернення Криму в Україну?

– На жаль, поки що цей прогноз активно справджується. Проте, думаю, що основну роль у поверненні Криму відіграватимуть не ті, хто там лишився, а ті, хто вживатиме відповідних дій на материк. Інша річ, що Україна не може ставитися до кримських татар як механізму розв'язання певних проблем, які має вирішити держава щодо територіальної цілісності. Ми повинні розглядати їх як громадян України, котрі потребують нашої допомоги. Не ми їхньої, а вони нашої! Адже Україна не змогла забезпечити дотримання прав і свобод своїх громадян, які нині зазнають національних і релігійних утисків з боку російського окупанта, котрий руйнує структури, відриває лідерів кримськотатарського народу від організацій, які вони очолюють, заважаючи вільному розвитку цього народу. Україна, на жаль, запізнюється з адекватною відповіддю.

35

Крим – це Україна...

Егор ПАХНОВЕЦЬКИЙ

Столиця всяна білбордами, з яких кримчани запевняють нас, що «Крим – це Україна». Однак саме за це гасло, написане на українському стязі, в окупованому Криму нещодавно судили активіста Куртсеїна Абдуллаєва. Залізничний суд Сімферополя присудив йому 20 «символічних» годин виправних робіт «за використання на проукраїнській акції української символіки». Це, звичайно, легкий переляк порівняно з усім тим ефесбешним арсеналом наслідків, який з тривожною частотою безцеремонно застосовується до «порушників спокою» на півострові. Звістки з Криму про черговий обшук, затримання чи арешт сприймаються суспільством, на жаль, дедалі стриманіше. Та й в інформаційному просторі колишній резонанс помітно згас. А держава, окрім заяв керманічів, наразі спроможна лише апелювати до європейських інституцій захисту з прав людини. Однак і ті нещодавньою заявою Генерального секретаря Ради Європи Турбйорна Ягланда недвозначно дають нам зрозуміти, що питанню порушення прав людини в Криму якогось особливого статусу й окремого представника не надаватимуть.

Чому так? Ймовірно, через нашу загальну байдужість. Підтверджується вона ще й такою обставиною. Вже майже рік запроторений до російської в'язниці за абсурдними звинуваченнями український режисер Олег Сенцов. Йому «світить» до 20 років. Також є, як озвучує він і підтверджують його адвокати, реальна загроза його життю. Однак резонанс від самого початку справа нині вже майже «згасла» й не лише в інформаційному просторі. В дипломатичному – теж. І знаковим є те, що в мить свого нічного затримання Сенцов навіть не тримав українського державного стяга, не вимовляв жод-

них «екстремістських» гасел. Він мав рішучість до творчих задумів, без сумніву, далеких від інкримінованих, і, вболіваючи за український Крим, мав намір за нього боротися. Ось воно – він мав намір, а вони про це дізналися. Не дарма кажуть, що абсолютне зло, яке ламає волю. Проте навіть за рік лефортовських казематів Олег Сенцов не «зламався», як і не змінив поглядів стосовно української належності кримської землі. Але за нього самого тепер вболівають лише близькі й небадужі з кола знайомих і медіа. А ми, а держава?

Минуло вже більше року відтоді, як одразу після перших повідомлень

про появу окупаційних військ РФ на кримському суходолі у військкоматах усіх міст і областей вишикувалися (і це без перебільшення) черги добровольців, про що в новинах бравурно на телекамери рапортували військкоми. І тоді, на тлі ще не згаслої після-Майданної атмосфери, все здавалося би, мало складатися так, щоб протистояти загарбнику. Але сталося вже так, як є: півострів понад рік окупований. «Крим – це Україна!» – наразі це девіз, на жаль, переважно для білбордів і флешмобів. Останні відбуваються дедалі рідше та й лишень як акції солідарності з тими, хто став «заручником» окупації й анексії там і тут.

«Крим уже став військовим плацдармом і, наскільки я розумію, сам російський президент заявив про те, що вони розмістили там ракети, які здатні нести ядерну зброю. Це посилює небезпеку повномасштабного конфлікту в Чорноморському регіоні», – зазначив нещодавно Президент України Петро Порошенко. Зрозуміло, що кримське питання насправді перебуває далеко за межами двостороннього конфлікту України й РФ, а його вирішення має геополітичний вимір. З огляду на це й особливо на чергове загострення ситуації на сході країни, прискіпливе око, придивившись до мозаїки останніх політичних заяв, помітить одну обставину (на перший погляд, незначну, однак доволі невтішну): надаючи істотну підтримку, особливо макроекономічну, Сполучені Штати Америки й країни Альянсу заявами своїх чиновників «другого ешелону» та представників «старої дипломатії» сигналізують фінансовому істеблішменту, котрий уважно слухає, і трішки стурбованому електорату, що, за великим рахунком, серйозно воювати з РФ, особливо за Крим, ніхто намірів не має. Тим паче за озвученої недвозначної позиції керівника Росії: за Крим, якщо буде потрібно, «він ітимає до кінця». Така «рішучість» Володимира Путіна з уже розконсервованою та перетягнутою на півострів атомною зброєю – це справді «ядерна» сполука з непередбачуваними наслідками. Без сумніву, третю світову, до того ж ядерну, за жодних обставин ніхто не розв'язуватиме. Світові лідери шукають компроміс. Але передусім нас нині має турбувати єдине: якою ціною для України? І чи не станеться так, що в цьому геополітичному пасьянсі джокером опиниться саме позиція агресора, ще й у такому вірогідному формулюванні: мир в Укра-

їні й Європі взамін на, щонайменше, визнання Криму частиною РФ?

Наразі, хоча це й прикро, всі намагання офіційного Києва з деокупації Криму шляхом дипломатії й міжнародних судів (з огляду на «дотримання» і «виконання» Росією положень навіть Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Про підтримку територіальної цілісності України» № 68/262 від 27 березня 2014 року) своєї ефективності не довели. До того ж разом із запровадженнями країнами Заходу санкціями й ембарго. Навіть останнє особливо не засмутило російське керівництво. Мільярдні компенсації взамін на неотримані «Містралі», схоже, спроможні задовольнити всіх.

Разом із тим високі чиновники західних країн лише тепер, здається, усвідомили, але зі зрозумілих причин не поспішають це визнавати, що нерішучість у санкціях виявилася хибною. Навіть більше. За мурами московського Кремля зрозуміли, що Захід насправді не тиснутиме до останнього (підтвердженням цього стала незгода бенефіціарів європейської економічної політики відключити Росію від міжнародної банківської системи *SWIFT*), бо в Старому Світі переважили побоювання, що реальні наслідки навіть не краху російської економіки, а бодай її короткотермінового збою можуть спричинити настільки неконтрольовані процеси, що завдадуть клопоту куди більшого, ніж проблеми з Україною, Грецією й африканськими біженцями разом узятими. Усвідомлення цього, ймовірно, і нині розв'язує руки агресорів.

І допоки одні фінансові експерти і надалі пророкують російській економіці за будь-якого розвитку подій неминуче банкрутство, а другі прогнозують,

що навіть за посилення санкцій вона, щонайменше, кілька років більш-менш стабільно балансуватиме, лідери й представники світових політичних важковаговиків, зокрема США та країн ЄС, запевняють увесь світ, що за такої ситуації в Україні про зняття санкцій з Росії не йтиметься. І це за відсутності фактичних санкцій з боку держави, частину території якої РФ анексувала. До того ж ця держава вже понад рік як законодавчо визначила окуповану й анексовану РФ територію вільною економічною зоною. Звичайно, на це нібито є обґрунтовані причини й підстави. Однак усі в Україні, яка перебуває в дуже скрутному економічному становищі та фактично в стані війни, мають усвідомлювати, що тривале маневрування між економічними інтересами та цілісністю держави може завершитися цілковитим фіаско.

У своїх заявах Президент України Петро Порошенко постійно наголошує, що питання повернення Криму з політичного порядку денного не зняли, однак процес цей буде тривалим.

Не надто оптимістичний і Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк. Звітуючи про роботу уряду, він з-поміж іншого зазначив, що «швидкої геополітичної відповіді стосовно того, як повернути Крим, немає. Але його анексія ніким не визнана. Якщо його не повернемо ми, це зроблять наші діти чи онуки».

Проте голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров у одному з інтерв'ю висловив переконання в тому, що «ми не чекатимемо повернення Криму 40 чи 50 років. Усе вирішиться набагато швидше».

Тож сподіватимемося, що навіть у такому мінливому сьогоднішньому твердженні «Крим – це Україна» не втратить свого істинного значення.

3 акцентом на децентралізацію

Конституційна реформа, передусім у частині децентралізації, до осені, схоже, все ж таки відбудеться. Таке вельми оптимістичне припущення видається доречним, якщо уважно проаналізувати принаймні підсумки двох уже історичних подій цьогорічної весни, а саме: 17-го саміту Україна – ЄС та Міжнародної конференції на підтримку України 27–28 квітня в Києві.

Без сумніву, висловлений до української влади у відеозверненні віце-президента Сполучених Штатів Америки Джо Байдена заклик «рухатися вперед шляхом конституційної реформи, яка матиме позитивні наслідки для всього народу України та надасть більшу автономію регіонам» не лишився непочутим ані в урядових та парламентських кабінетах на Грушевського, ані, власне, на Банковій. Як і ключовий месидж від усіх представників 56 країн-партнерів, що супро-

воджував усі ті конференційні дні: тільки прискорення реформ, зокрема й конституційної, лишиться запорукою довіри та подальшої допомоги Україні.

Голова Європейської комісії Жан-Клод Юнкер, говорячи на конференції про важливість пришвидшення реформ, згадав і про конституційну в аспекті децентралізації. Зауважив, що її здійснення «дасть можливість усунути геополітичну напруженість в окремих регіонах України». Це уточнення і

нині є актуальним. До того ж теза цілком збігається з офіційною позицією Державного департаменту США, як стосовно децентралізації загалом, так і щодо трактування її як частини Мінських домовленостей. Оприлюднена ще 7 березня речницею Держдепу Марі Гарф в офіційному коментарі Білого дому стосовно початку роботи ініційованої Президентом України Конституційної комісії, ця позиція, яка полягає, по суті, в підтримці Сполученими Штатами од-